

Zeven Dagen

Geloven in **mensen** van dag tot dag

nr. 8 augustus 2008
Jaarverslag 2007

De Achterban in de Voorhoede

In 2007 heeft 'Geloven op Maandag' een nog duurzamer karakter gekregen. De project-titel *Geloven op maandag – de achterban in de voorhoede* dekt de lading: het stimuleert en ondersteunt maatschappelijk actieve katholieken en katholieke organisaties in Fryslân. In dit kader worden heel breed in Fryslân katholieke vrijwilligers, pastores, besturen en werkgroepen aangesproken op de sociale en maatschappelijke dimensie van hun levensovertuiging. Wat houdt 'Geloven op Maandag' voor hen in?

Regelgeving voor minima is niet eenvoudig.

In dat opzicht valt op, dat de katholieke minderheid in Fryslân op vele terreinen actief is. Vaak in stilte of niet direct zichtbaar. Het GOM-project laat sociale en maatschappelijke activiteiten oplichten. Niet om goede sier te maken, maar om te laten zien dat de katholieke geloofsgemeenschap in Fryslân een waardevolle schakel vormt in de sociale infrastructuur: zij draagt haar steentje bij aan sociale samenhang en aan het aanpakken van sociale problemen. De katholieke geloofsgemeenschap is er vaak bij, als zich een diaconale vraag aandient. Vandaar de

tweede titel van het project: *De achterban in de voorhoede*. Want tegelijk stellen we vast dat het noodzakelijk is om aandacht te besteden aan de duurzaamheid van de vele activiteiten. In het kader van *de achterban in de voorhoede* heeft Solidair Friesland methodes en handreikingen ontwikkeld, waarmee parochies en katholieke organisaties lijnen voor de toekomst uit kunnen zetten. Ook op termijn willen zij merkbaar aanwezig zijn voor mensen op de pijnplekken van de samenleving. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door de Provincie Fryslân,

bijdragen van PCI's en parochies uit Fryslân en de Noordoostpolder, en van Friese en landelijke katholieke fondsen. Deze editie van Zeven Dagen vormt het publieksjaarverslag over 2007. Het geeft een beeld van hoe activiteiten waarbij de achterban plaatselijk, regionaal en provinciaal betrokken is geweest, worden geïnitieerd en uitgevoerd. Daarna zijn de provinciale thema's aan de beurt. Samen vormen zij de fasen in het proces tot een duurzame 'diaconale parochievisie'.
Jan Bosman

Methode voor GOM-project

Begin 2007 is na maanden intensieve samenwerking met een werkgroep uit de achterban een methode voor het GOM-project ontwikkeld. Deze methode behelst:

- expositie: de expositie over de Zeven Werken van Barmhartigheid met relevante krantenberichten en gedichten
- werkmethode: een PowerPoint presentatie die bij elk werk van barmhartigheid vragen stelt over het onderwerp binnen de parochie.
- brochure: een handreiking bij de expositie om aan de hand

van stellingen en bespreekmethoden onderwerpen bespreekbaar te maken.

- werkdocument: een vragenlijst die stapsgewijs leidt tot een diaconaal beleidsplan voor de komende jaren.

Steeds meer parochies, zoals het voorbeeld van Frederiksoord, gaan met deze methode aan de slag. Als gevolg van de noordelijke samenwerking tonen ook parochies elders belangstelling voor het project, de expositie en de werkmaterialen rondom de Zeven Werken van Barmhartigheid.

Twee bijeenkomsten met de werkgroepen van de cluster diaconie van de parochies **Workum, Witmarsum en Makkum** waren nodig om het diaconaal beleidsplan nieuwe vorm te geven voor de komende vier jaar. Solidair Friesland verzorgde de procesbegeleiding. Het

werkdocument vormde een welkome aanzet. In de parochies **Joure, St. Nicolaasga en Lemmer** vergde het proces om alle benodigde informatie te verkrijgen voor een goed beleidsplan vier avonden.

Frederiksoord een eigensoortige parochie

*“Een groeiende parochie, waar vind je dat tegenwoordig nog”, juicht Dorenda Gies, pastor van onder meer het Drentse Frederiksoord. “Dankzij het zogenaamde ‘Drentenieren’ neemt het aantal parochianen hier toe. Wel zijn zij gemiddeld al wat ouder, wanneer zij zich vanuit allerlei streken voor hun levensavond in onze regio vestigen. Deze nieuwkomers voelen zich wel snel thuis in onze gemeenschap, die dankzij korte lijnen en aandacht voor elkaar floreert.” Niet verwonderlijk dat de parochie van de H. Apostel Johannes als jaarthema voor 2007 **gastvrijheid** koos. “We hebben dat hele jaar veel activiteiten uitgevoerd. Daaruit blijkt de kracht van deze parochie. Zo is de inrichting van het kerkgebouw aangepast: we hebben de entree aantrekkelijker gemaakt en het gebouw*

heeft eindelijk zijn naam op de voorgevel gekregen. Er is een expositie met kerststallen geweest en een parochiedag. De buurkerken zijn uitgenodigd voor de Aswoensdagviering, we hebben andere koren te gast gehad en nog meer.”

Daar paste de Solidair expositie over de Zeven Werken van Barmhartigheid natuurlijk uitstekend in, aldus Dorenda Gies. “In de vakantieperiode heeft die expositie in onze kerk gestaan en vele camping- en hotelgasten en dagtoeristen – het is dan tijdens de vieringen soms nog drukker dan anders – hebben hem aandachtig bekeken. Het thema vormde meteen een goede start om als pastores samen met de parochianen volgend jaar een diaconiebeleidsplan te ontwikkelen.”

De diaconale werkbijeenkomst in Workum voor de bezoekersgroepen van de vier parochies **Bolsward, Makkum, Witmarsum en Workum** had als onderwerp *armoede en minimabeleid*. Solidair Friesland begeleidde de voorbereidingen. Een gemeenteambtenaar legde uit welke regelingen er mogelijk waren en hoe je deze moest aanvragen. Een ervaringsdeskundige sprak over hoe het is om langdurig te leven op het minimum, en dat de regelingen echt niet toereikend zijn voor mensen in deze situatie.

In maart 2007 stond de bezoekersgroepdag van **Witmarsum, Makkum en Workum** in het teken van *armoede en nieuwe armoede*. De ouderenadviseur verzorgde een inleiding over de regelgeving voor minima en over haar werk als ouderenadviseur. Na de pauze gingen men in groepjes uiteen en praatte men over de onderwerpen armoede en hoe men hier in het bezoekwerk mee om kan gaan. De dag werd afgesloten met een maaltijd, mede als blijk van waardering voor het vrijwilligerswerk van de bezoekers.

In 2007 is Solidair Friesland gestart met de advisering van **Caritas Bolsward** bij het ontwikkelen van beleid. Ook wordt onderzoek uitgevoerd naar de herkomst van legaten en donaties uit het verleden

en de voorwaarden die daar aan verbonden waren. Op basis daarvan wil de Bolswarder PCI beleid voor de toekomst uitzetten.

In **Drachten** heeft Solidair Friesland ondersteuning gegeven bij het organiseren van een internationale viering in het kader van de migrantenweek. Daarnaast is bijstand verleend bij de nieuwe aanzet tot een diaconaal beleidsplan. De Drachtster parochie wil dat graag opzetten binnen het samenwerkingsverband met Gorredijk, Oosterwolde en Zorgvlied.

De parochies **Dokkum en Bergum** verkennen de mogelijkheden voor samenwerking, ook op diaconaal terrein. Dokkum deed actief mee aan de Vredesweek en is betrokken bij de zorg voor asielzoekers. Een spreekuur voor uitkeringsgerechtigden is in ontwikkeling. Ook Bergum is actief op diverse maatschappelijke terreinen, o.a. bij de zorg voor vluchtelingen. Het was in 2007 tevens aankomstplaats voor het scheepsmaatjesproject.

De parochie **Joure** heeft het initiatief genomen voor een interkerkelijk project voor armoedebestrijding: Solidair Joure. Daarnaast is de parochie betrokken bij een proces van herbezinning en beleids-

Oosterwolde Jongerenkatechese

Beleid is een mooi ding, maar toeval wil ook wel eens helpen. Dat ervoer de groep parochianen die in de parochie Oosterwolde zich bezig houdt met de jongerenkatechese. "Wij merkten dat het moeilijker werd om een soepele doorstroming te krijgen van de kinderen in de eindklassen van de basisschool naar die op het voortgezet onderwijs. Ook het aantal kinderen nam toen wat af, evenals het groepje leiding. Van de 20 deelnemers aan de katechese bereiden acht zich voor op het Vormsel eind 2008", licht Madelon de Grefte toe. Als moeder van jeugd rond de Vormselleeftijd weet zij waar ze het over heeft. "Daarom hadden we de jongste twee groepen al samengevoegd. Toen we als parochie ons voorbereidden op het parochiejubileum en elke geleding iets voor het feest aan het maken was, kwamen we toevallig in contact met Susan ten Kate van Solidair Friesland. In de aanloop naar het Vormsel wilden we met de jongeren een weekend weg. Maar hoe dat zinvol en praktisch te organiseren? Waar we zo nu en dan moeten opboksen tegen het beeld van veel kinderen, dat de Kerk en geloof niet cool zijn, ver van hun bed en leefwereld staan, bood Solidair Friesland aan om met de Vormselgroep mee te doen met hun Jongerenweekend.

Ommekeer

Het 'maatschappelijke' programma bracht bij velen een ommekeer tot stand: de alledaagse vertaling van geloven kwam juist heel dichtbij te staan, het was praktisch, normaal, het ging over naastenliefde, je leert de ander in zijn bijzondere aspecten kennen, hoe je je naaste echt kan helpen, juist vanuit je geloofshouding." Ook het Terugkomweekend leidde tot zo'n ervaring: uit het idee om vogels van origami te vouwen ontstond het plan om deze vogels bij het condoleanceregister

Hilariteit om een eenvoudig spelletje stoelendans.

van de twee kort daarvoor omgekomen Uruzgan-soldaten te leggen. "Zo maak je toch je spiritualiteit zichtbaar. Het heeft zelfs de krant gehaald", zegt Madelon de Grefte.

In Oosterwolde ziet men in deze jongerenweekenden een extra middel om tussen de jongeren een band tot stand te brengen, die hen ook later bij elkaar brengt. "Je ziet ze wel vaak weer terug, nadat ze getrouwd zijn, maar in de tussenperiode na het Vormsel ben je ze een hele poos kwijt. Het zou mooi zijn als we er in slagen dat gat te overbruggen." De parochie is met zijn burens en het bisdom in gesprek om het activiteitenprogramma van ieder onderling, beter op elkaar af te stemmen.

ontwikkeling, in samenwerking met de buurparochies St. Nicolaasga en Lemmer.

Voor het **Groot beraad Diaconie Leeuwarden**, bestaande uit afvaardigingen van alle diaconale werkgroepen van de parochie en afgevaardigden van de parochie in maatschappelijke organisaties (zoals het Aanloophuis), sprak een gemeentebtenaar over de WMO. Onder andere werd duidelijk hoe kerkelijke vrijwilligers daarnaar kunnen verwijzen of er voor hun eigen activiteiten gebruik van kunnen maken. Tevens was het parochieel Titus Brandsma Huis het decor

van het diaconale jongerenweekend: verkenningen van jongeren naar diverse maatschappelijke projecten in en om Leeuwarden. Het **Aanloophuis Leeuwarden** verzocht om medewerking bij de voorbereiding van een bezinningsbijeenkomst voor de vrijwilligers. Doel: motiveren, bezinning op het werk en teambuilding. In 2007 is in twee sessies de methode gekozen die bij de bijeenkomst zou passen. Gezamenlijk is een plan gemaakt voor deze bijeenkomst (februari 2008). De Zeven Werken van Barmhartigheid stonden ook daar centraal.

De **Caritas Heerenveen** is hard bezig zichzelf nieuw leven in te blazen. De cursus *Caritas vandaag* bracht het nieuwe bestuur-in-oprichting op de hoogte over geschiedenis, doelstellingen en werkwijze van caritas-instellingen. In 2008 zal Solidair Friesland het nieuwe bestuur ondersteunen bij het maken van een beleidsplan.

Voor de WMO blijft gelden, dat onbekend onbemind maakt. Cursussen en conferenties worden daardoor matig bezocht. Solidair Friesland heeft in **Lemmer** een cursus gegeven over de inhoud en de uitvoering van de WMO. Helaas was deze cursus niet volledig bezet. Naast het bespreken van informatie was de WMO-consulent van Lemmer uitgenodigd om het uitvoerend beleid toe te lichten.

In Harlingen verzet men de bakens

Als het getij verloopt, verzet men de bakens. In de havenstad Harlingen weet men als geen ander wat deze aloude wijsheid betekent. Het doet niet alleen buitengaats opgeld, ook de parochie brengt hem in praktijk. "Een kleine eeuw geleden, na de Eerste Wereldoorlog, nam pastoor Jansen, de latere aartsbisschop, het initiatief om de toenmalige standsorganisaties tegen het 'rode' gevaar een eigen gebouw te geven", zegt Caritas-penningmeester Sierk van der Heide. "De centrale St. Michael, de overkoepelende organisatie, had de beschikking over een verenigingsgebouw, ook wel het Roomse Hemeltje genoemd, dat in onze tijd geen functie meer heeft. Ook het voormalige Jeugdcentrum de Hamer waarvan inmiddels tal van niet-kerkelijke clubs gebruik maakten, had evenmin nut voor de parochie."

De verkoop van beide panden bood de parochiële Caritas de middelen om een andere koers in te slaan. Niet alleen werd de pastorie gerenoveerd, uitgebreid en intern aangepast, in de voormalige pastorietaanbouw prijkt nu ook een nieuw ontmoetingscentrum. "Daar willen we mensen elkaar laten ontmoeten, samen activiteiten ontplooiën. Het centrum kan een sterk sociaal karakter profileren, voor jeugdwerk, als plaats van samenkomst, maar ook bijvoorbeeld met een sociaal spreekuur

en voorlichting in het kader van de WMO. Mensen gericht hulp bieden."

De parochianen van de St. Michael-parochie tonen zich best wel trots op deze lokale ontwikkeling, waarmee de anderhalf eeuw oude Harlinger Caritas laat zien hoe het zich aanpast aan de moderniteit. Maar ook interparochieel wil Van der Heide wijzen op resultaten, die voorheen toch moeilijk voorstelbaar waren. "De krimp in de parochies maakt samenwerking gewenst. In noordwest Friesland kennen we sinds een tijdje het Een-in-Vieren parochieverband van Harlingen, Franeker, St. Annaparochie en Dronrijp, die hun drie pastores met elkaar delen. Nu willen we als Caritas samen ook die kant op."

Een gezamenlijke brochure is het eerste resultaat, waarmee zij hun 'nieuwe' gezicht laten zien en actief naar buiten treden. Als Caritas laat men zien, dat men uiteenlopende initiatieven en ontwikkelingen wil stimuleren.

"De hernieuwde aandacht voor de Eucharistie mag een aan de tijd aangepast sociaal gezicht van de Kerk niet in de weg staan", aldus Sierk. Volgens hem is de diaconie: "het dienstbaar zijn aan elkaar het hart van onze kerk. Dat was vroeger zo, maar dat komt ook nu het best tot zijn recht in een warme parochiegemeenschap, waar velen veel werk verzetten."

Leeuwarden heeft een breed pakket

Pastor Lucas Foekema kan inderdaad beamen dat het diaconale pakket, waarmee men zich in Leeuwarden bezig houdt, erg breed kan worden genoemd. Maar het geeft hier en daar ook een vertekend beeld. Als hoofdstad concentreert Leeuwarden per definitie initiatieven (Multiculturaliteit, Arme Kant, Vredesacties) die elders ook plaatsvinden. Hoe dan ook, als je die overslaat, blijft er lokaal genoeg diaconaal over.

De breedte van het eigen parochiële pakket vindt allereerst

zijn vertaling in de organisatie: het Klein Beraad heeft sinds de parochiële reorganisatie van 2005 de taak de coördinatie van alle activiteiten te verzorgen en als verbinding te fungeren naar Parochievergadering en Bestuur. Het Groot Beraad met alle werkgroepen vergadert - gelukkig - ook maar twee maal per jaar. Liever besteedt men zijn tijd en inspanning tenslotte aan de behoevende medemens.

Zo is veel diaconale aandacht geconcentreerd in de naar verhouding grote aantallen ouderen en zieken, die je in de stad

aantreft. "Vanuit de voormalige parochiewijken is dat vanouds goed en breed georganiseerd. Zieken bezoeken is een traditie van decennia." VOM, de Arme Kant en Vredesweek leunen daarentegen op kleine groepjes. "Soms proberen we wel eens andere wegen te zoeken dan een meer globaal doel, bijvoorbeeld door met een 'eigen' missionaris een hechtere band op te bouwen of als VOM-groep een project te kiezen dat herkenbaar is en dicht bij de mensen staat", aldus Foekema. "Maar gemakkelijk is dat niet."

De hausse van de zorg om asielzoekers heeft door het generaal pardon een wat ander karakter gekregen. Wat resteert zijn de vele personen, die tussen wal en schip dreigen te vallen. "Zo

iemand dreigt Gabriel Guao te worden. Ik ben er inmiddels door schaamte en schande wel achter in wat voor een regeltjesland wij wonen. Een klein groepje om hem heen heeft zich zijn lot aangetrokken en voert acties naar diverse instanties toe."

Typische grottestadsproblematiek vormen straatwerkers en ex-gedetineerden. Niet dat de laatste groep niet in andere Friese plaatsen woonachtig is, maar de aanwezigheid van de Penitentiare Inrichting bevordert wel een autonome trek naar de stad. "Het blijkt, dat de eigen 'kleur' van de Bonifatiuskerk in combinatie met De Overkant (een diaconaal 'inloophuis'; TdJ) verwachtingen bij deze groep opwekt. Het zou mooi zijn, als enkele parochianen zich daarvoor specifiek gaan inzetten."

Regionale activiteiten

Het zeer actieve **Platform Diaconie Sneek** (Blauwhuis, Bolsward, Joure, Makkum, Roodhuis, Sneek, Witmarsum en Workum) heeft in drie bijeenkomsten gesproken over *Armoede en voedselbanken*, *Vastenactie*, *Zeven Werken van Barmhartigheid* en het *Scheepsmaatjesproject*. In 2008 wil de groep proberen leden te activeren om een beleidsplan voor de diaconie te maken in de parochies waarin dit nog geen vorm is gegeven. Met name jongerenactiviteiten en jongeren betrekken bij de diaconie heeft aandacht.

Het **Platform Diaconie St. Nicolaasga** (Woudsend, St. Nicolaasga, Bakhuizen, Balk, Sloten, Lemmer) bespreekt halfjaarlijks actuele zaken. Dit jaar bijvoorbeeld het project voor de *Vastenactie*, de discussie over *voedselbank en armoede*, en de lopende activiteiten van de parochies. Vanuit de **Commissie Diaconie Zuidwest** organiseren de twee platforms uit de zuidwesthoek jaarlijks een thema-avond. De voorbereidingsgroep bestaat uit parochianen uit de diverse parochies en wordt ondersteund door Solidair Friesland.

Het **Platform Diaconie Noordoost en Noordwest** bestaat uit 22 parochies, in een brede strook van Harlingen via Dokkum, Drachten tot Wolvega. Het doel was om het platform dit jaar weer nieuw leven in te blazen. Ondanks de geringe opkomst zagen de deelnemers het nut er wel van in. Men wil nog meer inspanning plegen om mensen bij elkaar te krijgen. Op de bijeenkomst is ook het project *Geloven op Maandag* toegelicht.

Praktisch werken vergt ook voorbereiding.

Solidair Friesland ondersteunt deze platforms en commissies bij de voorbereiding van activiteiten, begeleidt de bijeenkomsten, ondersteunt bij specifieke activiteiten en fungeert als vraagbaak.

Op de jaarlijkse diaconale werkvond met alle **diaconiegroepen** van de parochies uit de zuidwesthoek gaf Hub Crijns, directeur van het landelijk arbeidspastoraat DISK, een inleiding over "Barmhartigheid en Gerechtigheid". Aansluitend besprak men in groepjes de praktijk van de Zeven Werken van Barmhartigheid.

Provinciale activiteiten

Op verzoek van het bestuur van het **Katholieke Vrouwen Gilde Fryslân (KVG)** zijn de thema's van de Zeven Werken van Barmhartigheid verwerkt tot een specifiek aanbod voor hun afdelingen: *Op Mij/mij kun je rekenen*. Op hun bijeenkomsten kiezen de groepen meestal twee onderwerpen uit en bespreken deze. In 2007 zijn met het provinciaal KVG-bestuur werkafspraken gemaakt. De afdelingen van Wolvega en Heerenveen hebben met de expositie en de bespreekmethode gewerkt.

Voor **2008** hebben de KVG-afdelingen Bolsward, Drachten, Oosterwolde, Sneek en Bergum een werkavond besproken.

Boeiende discussies over de presentie-benadering.

Conferentie "Presentie en Praktijk"

Solidair Friesland en zijn KIMAN-partners organiseerden in Heerenveen in samenwerking met 'n Herberg een conferentie over de zogenaamde *presentie-benadering*.

'n Herberg is ontstaan na de opheffing van de Acht Mei Beweging, een landelijke beweging waarin progressieve katholieken zich hebben georganiseerd. In haar inleiding lichtte Gisela Hoeve de presentietheorie toe en beantwoordde vragen. Na de gezamenlijke lunch bediscussieerden de ruim 60 deelnemers in groepen hoe de Zeven Werken van Barmhartigheid vorm te geven in het kader van de presentietheorie

Dankzij een landelijk fonds kan Solidair Friesland via zijn **Geloven Op Maandag-fonds** financiële steun geven aan lokale diaconale initiatieven van vrijwilligers. De aanvragen voor het fonds worden in de maandelijkse bestuursvergaderingen besproken en waar mogelijk toegekend. Er zijn 17 aanvragen ingediend. Gehonoreerd zijn aanvragen uit Bakhuizen, Dokkum, Drachten, Emmeloord (twee), Heerenveen, Joure, Leeuwarden (twee), Makkum, Oosterwolde (drie) en Workum (twee). Eén aanvraag werd afgewezen vanwege het ontbreken van het diaconaal karakter, een toegekende aanvraag later ingetrokken.

De **werkgroep** bestaat uit vier leden van de Beleidsgroep KSMA en twee werkers van Solidair Friesland. De groep zet het beleid uit voor het project en denkt mee over de te ontwikkelen activiteiten, methoden en materialen. Tevens worden de resultaten van de activiteiten en van het Geloven Op Maandag-fonds geëvalueerd.

In 2007 is een start gemaakt met het verbeteren van het **werk- en cursusmateriaal**. Ontwikkeld zijn de handreikingen *Bezint eer ge begint*, over het wel of niet opzetten van voedselbanken en *Stappenplan Arme Kant-groepen*, over het opzetten van een brede plaatselijke of regionale Arme Kant groep, als bondgenoot in de strijd tegen armoede. Andere cursussen worden aangepast aan actuele vragen.

Boven-provinciale activiteiten

Boven-provinciaal

KIMAN Katholieke Instellingsberaad M.A.-werk Noord-Nederland

De afgelopen jaren is op verzoek van enkele landelijke fondsen veel tijd besteed aan de ontwikkeling van een samenwerkingsvorm van het katholieke M.A.-werk in Groningen, Fryslân, Drenthe en de Noordoostpolder (KIMAN). Vanuit dit samenwerkingsverband is in 2007 het project 'Maatschappelijke Activering aan de basis' gestart. Daardoor kunnen de methodes van Geloven op Maandag worden toegepast in de andere noordelijke provincies. Om dit proces een impuls te geven zijn in

2007 de voorbereidingen gestart voor de eerste Sint Maartenconferentie (16 februari 2008): programma, publiciteit (o.m. een speciale website: www.sintmaartenconferentie.nl).

Alle parochies in Fryslân organiseren waardevolle diaconale activiteiten (parels), die anderen weer inspireren of informatie geven over aanpak, programma, inhoud, financiering, etc. Op de Solidair Friesland website worden deze best practices bijgehouden: een databank diaconale voorbeeldprojecten.

Parochies en Mensen met een Verstandelijke Handicap

De werkgroep Parochies en Mensen met een Verstandelijke Handicap (PMVH) is het provinciale aanspreekpunt voor de structurering van parochiële activiteiten

voor de integratie van mensen met een verstandelijke beperking in kerk en samenleving. Ook 2007 kende waardevolle initiatieven, opnieuw in andere regio's dan voorheen. Met name uit *Dokkum en Bergum* kwam een waardevolle uitbreiding. In

2007 kenden alle regio's activiteiten, waar deelnemers en vrijwilligers elkaar konden ontmoeten. In de regio Zuidwest vormde *Roodhuis* het decor voor de activiteiten, in regio Noord werd ingescheept in *Leeuwarden* en vond de afsluiting plaats in *Bergum*.

In regio Zuid was Gorredijk weliswaar de ontvangende parochie, maar alle andere parochies in deze regio's probeerden deelnemers uit te nodigen en maatjes te vinden.

“Opnieuw was deze dag zeer geslaagd te noemen. Het weer werkte niet erg mee, maar gelukkig speelde alles zich binnen af. De aanwezige maatjes hebben een fantastische dag gehad. Zoals gebruikelijk werd eerst een verhaal verteld en uitgebeeld. In het thema ‘schepping’ kwamen alle zeven dagen aan bod met mooie verhalen, passende muziek, gedichten, bloemen en zelfs Adam en Eva.

Daarna zijn er versieringen en tekeningen gemaakt, de meeste met een onderwerp van onze schepping, spelletjes gespeeld, muziek gemaakt, er waren verkleedkleden van allerlei dieren, die immers een heel belangrijke rol spelen in de schepping. Er was een lekkere maaltijd en tot slot was er een Eucharistieviering, waarbij alle mooie dingen die gemaakt waren meegenomen werden naar de kerk. Pastoor Alferink maakte er een heel feestelijke viering van, waaraan velen hun steentje konden bijdragen: interactief. Zoals elk jaar geeft zo'n dag weer veel inspiratie en zin voor het volgende jaar.”

Voor de leden van de provinciale werkgroep PMVH, voor de regiocoördinatoren en leden van de werkgroepen van het project *Scheepsmaatjes gevraagd* en voor de maatjes zelf heeft Solidair Friesland een studiedag georganiseerd. Daar werd vooral aandacht besteed aan de kansen voor en grenzen van integratie van mensen met een verstandelijke beperking in kerk en samenleving. Inleider Johan Smit van de landelijke stichting Samen Geloven Gewoon Doen verzorgde de inleiding over 'inclusief kerk zijn' met mensen met een verstandelijke beperking. Naast analyse gaf hij een aantal tips voor inclusie. De deelnemers bespraken

de punten van herkenning, van zorg en aandacht om inclusief te denken en te handelen en hoe zij dat konden toepassen op hun project.

WMO

Solidair Friesland is gestart met de opbouw van een netwerk van de parochies in Fryslân om de WMO beter bekend te maken en goed te benutten. Dat gebeurt in samenwerking met medewerkers van de protestantse kerk. Doel is na te gaan waar burgerlijke gemeente en kerken via praktische samenwerking wat aan elkaar hebben en waar de grenzen liggen.

Kleurrijk Fryslân

Het Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân, opgericht als een plek waar mensen met verschillende levensbeschouwelijke achtergrond (christenen, hindoes,

boeddhisten, joden, moslims, soefi's en humanisten) elkaar ontmoeten en samenwerken, wil werken aan meer begrip en respect voor elkaar. Zo levert het platform een bijdrage aan de groeiende multiculturele samenleving in Fryslân, het bestrijdt racistisch en discriminerend gedrag en bevordert interreligieuze samenwerking. Het is gevestigd in Leeuwarden (Zuidvliet 8), waar men informatie, verwijzing en begeleiding kan krijgen.

Iftar-maaltijd tijdens de Ramadan, Leeuwarden.

In 2007 is de Werkplaats Kleurrijk Fryslân opgestart. De werkplaats kent een actief bestuur en vier werkgroepen: Kleurrijk Vieren, Kleurrijk Leren, Kleurrijk Ontmoeten en Kleurrijk Fryslân-Pad. Voor alle werkgroepen zijn nieuwe vrijwilligers geworven. De invulling en coördinatie van het geheel is langzamer gegaan dan gehoopt.

Daarnaast zijn cursussen en inleidingen verzorgd op aanvraag van kerkelijke en andere groepen in de provincie.

Activiteiten die onder verantwoordelijkheid van Kleurrijk Fryslân zijn uitgevoerd:

- De campagne "In Vrijheid Verbonden". Op 23 januari, Utrecht, een bijzondere bijeenkomst in aanwezigheid van koningin Beatrix: verklaring over het uitdragen van

vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst ondertekend door vertegenwoordigers van religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen.

De Friese start was op 21 maart, de dag tegen racisme, met een kleurrijke viering en de eerste handtekeningen in de Bonifatiuskerk van Leeuwarden. De campagne had een tussenstop op 19 november waarbij de handtekeningen overhandigd werden aan de Commissaris van de Koningin;

- Cursussen en bezinningsdagen over levensbeschouwing en geweld en over de beleving van de Islam;
- Workshops, inleidingen en lezingen over de multiculturele en multireligieuze samenleving en de rol van levensbeschouwing en religie;
- Het beschikbaar stellen van de expositie "Fakkeldragers voor de vrede";
- De 2^e kleurrijke jongerendag op Hemelvaartsdag;
- Dialoogbijeenkomsten over de gebedspraktijken van christenen en moslims;
- Dialoogprojecten van kerkelijke gemeenten met bestuur van de Turks-Islamitische gemeenschappen.
- Contacten onderhouden met diverse reli-

gieuze en levensbeschouwelijke groeperingen in Fryslân.

Daarnaast is Kleurrijk Fryslân een vraagbaak voor overheden, instellingen en particulieren die contact zoeken met personen uit diverse religieuze en levensbeschouwelijke richtingen. Bijzonder was de deelname door een van de leden van het Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân aan de tocht met de Babylonboot, een landelijk initiatief om mensen die zich actief inzetten voor de interreligieuze dialoog, met elkaar in contact te brengen. Er is in de provincie nog steeds veel behoefte aan informatie over de islam, mede naar aanleiding van berichten in de media. Op verzoek heeft een Kleurrijk Fryslânvertegenwoordiger, soms met een moslim, gesprekken gevoerd met groepen in de hele provincie.

Arme Kant van Fryslân (AKF)

De Arme Kant van Fryslân (AKF) is een breed platform dat zich inzet voor het bestrijden van armoede in Fryslân. In het platform werken diverse organisaties en vrijwilligersgroepen samen. Met groepen in o.a. Dokkum, Harlingen en Joure zijn contacten, die tot nadere samenwerking kunnen leiden. De AKF is bij uitstek een netwerkorganisatie en mobiliseert honderden vrijwilligers die op lokaal, regionaal en provinciaal niveau actief zijn.

De Arme Kant van Fryslân organiseerde in 2007 drie conferenties en werkte aan verbreding van het draagvlak onder de samenleving. In januari gaf Paul de Beer van het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS) gaf een heldere analyse van de armoedeproblematiek van deze tijd, die laat zien dat een grote groep mensen economisch gezien niet meer meetelt. Hij stelde dat voor de groep een 'koppeling-plus' noodzakelijk is. Trinus Hoekstra sprak over de 'armoede van de markteconomie'. Onder leiding van René Koster volgde een levendig debat tussen Dini Stavenga-Vanderwaals en Sjoerd Galema, nu CDA-gedeputeerde, over armoede. Een tweede conferentie vond plaats over

Vredeswake in Drachten, september 2007.

'Armoede en de effecten op kinderen'. Tine Ansems, M.A.-werker van stichting de Vonk uit Tilburg, gaf een toelichting op de ernst van de problematiek en op de succesvolle aanpak in Brabant. In oktober was er in het kader van de internationale dag tegen armoede een conferentie in de Schakel te Leeuwarden met als thema "Helpen en protesteren". Lodewijk de Waal, voorzitter van de landelijke Sociale Alliantie, sprak over de inzet van de politiek die gericht is op het beter aan de man/vrouw brengen van de regelingen, ook voor die gezinnen en personen waar de aanpak gezocht zou moeten worden in structurele inkomensverbetering. Gedeputeerde Piet Adema sprak over het provinciale beleid en het Armoedefonds. Dit fonds is juist niet gericht op inkomensverbetering, maar op een beter gebruik van bestaande regelingen en op het ontwikkelen van alternatieven om de gevolgen van de armoede te verzachten.

Fries Vredesplatform

Solidair Friesland ondersteunt het Fries Vredesplatform. Ook in 2007 waren er activiteiten in het kader van de vredesweek, de maandelijkse vredeswake bij de Waag in Leeuwarden i.v.m. de oorlogen in Irak en Afghanistan, de onrust in Myanmar, de campagne voor de internationale dag van de vrede via de speciale door het platform gedrukte vredesvlaggen.

De voorzitter van de Friese Raad van Kerken en Gerben Hoogterp, Leeuwarder raadslid voor Groen Links, gaven het startsein voor de nieuwe vlaggenactie. Leeuwarden had

de primeur en laat als eerste gemeente in Nederland jaarlijks de extra grote vredesvlag hijsen ter gelegenheid van 21 september, de door de VN uitgeroepen internationale dag van de vrede. De vlag wapperde niet alleen de hele dag op de Oldehove, de Scheefste Toren van Nederland, maar ook van kerkelijke en andere gebouwen in onder andere Leeuwarden, Bolsward, Dokkum, Wolvega, bij de vredeswake in Drachten en bij enkele particulieren.

Ook na het generaal pardon aandacht voor vluchtelingen en uitgeprocedeerden

Het is er dan toch van gekomen. Geen Generous Pardon, wel een pardonregeling voor een groot aantal mensen die jarenlang in onzekerheid hebben verkeerd. De mede door Solidair Friesland, het PDC Fryslân en de Friese Raad van Kerken geïnitieerde campagne Flechtlingen Wolkom! is

voortgezet. De aandacht was opnieuw vooral gericht op de mensen in de noodopvang, de uitgeprocedeerden en de inzet voor een Generous Pardon, de Friese variant op het Generaal Pardon. Voor deze groep is enkele jaren geleden een provinciaal steunpunt voor vluchtelingen zonder geldige verblijfspapieren en/of vaste woon- of verblijfplaats opgericht (stichting Respons). In maart zijn de vrijwilligers die zich - soms al vele jaren - voor asielzoekers hebben ingezet, in een speciale bijeenkomst geïnformeerd en toegerust voor de blijvende ondersteuning van de mensen na het generaal pardon.

Jongerenweekend

Van 12-14 oktober 2007 organiseerde Solidair een jongerenweekend voor jongeren in de leeftijd van 15-25 jaar. Het thema van dit weekend in het Titus Brandsma Huis te Leeuwarden was 'Hard of hart?'. Elementen waren na de kennismaking, zelfexpressie via speeksteen beeldhouwen, een maatschappijkritische film, bezoek aan een trainingshuis voor jongeren die met ondersteuning weer leren om te functioneren in de maatschappij, een EHBO-cursus, een 'wereld'-maaltijd (de kleinste groep kreeg het meest te eten, de rest veel minder!), sport & spel, kerkdienst, 'bonte avond' en een ontmoeting met de Filipijnse harde wereld. Een deelnemer: 'Ik heb het heel erg naar mijn zin gehad en ga volgend jaar zeker weer mee!'

2^e Kleurrijke Jongerendag

Opnieuw was Hemelvaartsdag de dag van kleurrijke jongerenontmoeting in de ruimtes van Solidair Friesland aan het Leeuwarder Bonifatiusplein. Jongeren van diverse religieuze en culturele achtergronden leerden elkaar kennen door middel van spel, muziek, dans, sport en gesprek. En uiteraard hoort daar ook een gevarieerde maaltijd bij.

De kleurrijke jongerendag krijgt meer inhoud en meer bekendheid, en is in deze tijd een waardevol initiatief om veelgebruikte termen als dialoog, begrip en respect in daden om te zetten. En daarvoor ben je juist bij jongeren aan het goede adres.

Support Fryslân

Voor het maatjesproject voor jongeren - Support Fryslân - was ook 2007 een goed jaar. Er zijn 39 koppelingen tot stand gebracht, meer dan verwacht.

Support Fryslân werkt vanuit de visie dat de kwaliteit van leven wordt bevorderd, wanneer je een vriend hebt. Vanuit dit perspectief bekeken is Support Fryslân een preventief project en kan het helpen voorkomen dat jongeren in problemen komen. De jongeren die meedoen met Support Fryslân, geven zelf aan wat ze willen. Daarmee wordt de zelfredzaamheid en zelfkennis bij jongeren vergroot.

De vrijwilligers zijn in drie groepen getraind. De gekoppelde vrijwilligers komen elke zes weken bijeen voor intervisie, onder begeleiding

van een van de coördinatoren.

Voor deze begeleiding is in 2007 tijdelijk een derde coördinator aangetrokken. Elke coördinator is actief in een deel van de provincie Fryslân. Support Fryslân heeft veel aandacht besteed aan PR en netwerkontwikkeling, o.a. bij Sociale Teams en op bijeenkomsten in het kader van de WMO.

Het project is inmiddels in heel Fryslân bekend. Dat is belangrijk voor de jongeren, maar ook voor de voortzetting van het project. Voor werving van subsidies zijn o.a. alle Friese gemeenten benaderd.

En verder? Er is een professionele database ontwikkeld, die aansluit op de website. De resultaten van het onderzoek van Movisie zijn gepresenteerd en nog veel meer. Het integrale jaarverslag van Support Fryslân is te downloaden van www.supportfryslan.nl of op te vragen bij Support Fryslân (058-2137861) of bij Solidair Friesland.

In 2007 is overleg gevoerd met de stichting Kinderzorg, de geestelijke verzorging en de staf van maatschappelijke opvang ZIENN voor de verkenning van mogelijkheden voor nazorg aan jonge ex-gedetineerden, bij voorbeeld door inzet van maatjes.

In 2007 hebben we principeafspraken gemaakt voor samenwerking in het kader van het maatjesproject Support Fryslân. Dit betekent een uitbreiding van de doelgroep van Support Fryslân naar jongeren die al een strafblad hebben. Binnen Support Fryslân is dit mogelijk. Een en ander zou kunnen betekenen dat het maatjescontact al tijdens de detentieperiode start.

Potentiële nieuwe activiteiten

Veteranengroep

In 2007 hebben veteranen signalen afgegeven dat zij behoefte hebben aan een lotgenotengroep voor veteranen en hun naasten. Komend jaar onderzoeken we of er behoefte is aan een reguliere activiteit. Een bijeenkomst, te organiseren in samenwerking met het instituut De Basis in Doorn en de maatschappelijk werkster voor veteranen in Friesland, kan leiden tot een lotgenotenactiviteit voor en door veteranen.

Mag ik even binnenkomen?

Dit jaar is gestart met de verkenning van het project Mag ik even binnenkomen? Mensen met een psychische beperking hebben vaak geen of geen goede band met hun familie. Het kan belangrijk zijn om buiten de familie contact met iemand te hebben. Het belangrijkste is het creëren van en het opbouwen van een contact waarmee het sociale netwerk van de deelnemer verstevigd en/of uitgebreid wordt. Gebleken is, dat er vraag is naar een dergelijk project. De stichting AanZet zal deze vraag nader onderzoeken.

Een ervaringsdeskundige heeft verzocht een lotgenotengroep op te zetten voor familieleden die te maken hebben met een persoon met een psychische aandoening. In 2008 zal Solidair onderzoeken hoe deze groep met vrijwilligers vorm te geven.

(ex-)Gedetineerden

Over omgaan met (ex-)gedetineerden is een cursus gegeven. In samenwerking met de geestelijke verzorging van P.I. De Marwei en de landelijk organisaties Exodus en Kerk Met Stip zijn verkenningen gedaan over mogelijke activiteiten t.b.v. de nazorg van ex-gedetineerden. In 2008 zal gestart worden met een maatjesproject voor hen.

Organisatie, overleg en communicatie

Het **Solidair-bestuur** is dit jaar negen keer in vergadering bijeengekomen. Vaste agendapunten zijn de jaarstukken, personeelsbeleid, financiering en ontwikkelingen in de lopende projecten en activiteiten. Daarnaast hebben bestuursleden veel tijd en aandacht besteed aan overleg met de provincie Fryslân, leden van Provinciale Staten en met de protestantse en humanistische collega-instellingen. Halfjaarlijks overleggen bestuur en beleidsgroep van Solidair Friesland over beleidsplannen en beleidsvisies aangaande specifieke thema's.

Circa eens per maand vergadert het *Support Fryslân team*, bestaande uit de coördinatoren en de ondersteuners vanuit het M.A.-werk. Het *Groot team* van Solidair Friesland en Support Fryslân komt eens per twee maanden bij elkaar voor lopende praktische zaken te bespreken. Twee keer per jaar is er een

inhoudelijke teamvergadering geweest met onderwerpen als *geloof en opvoeding* en *relatie tussen werk van Support Fryslân en Solidair Friesland*.

Overleg

Binnen de *Friese M.A.-instellingen* functioneren het besturenberaad en het werkersberaad. Het besturenberaad bestaat uit afvaardigingen van besturen van het PDC Fryslân, Humanitas en Solidair Friesland. Dit beraad is enkele keren bijeen geweest voor overleg en afstemming m.b.t. projecten en activiteiten en ter voorbereiding van gezamenlijke contacten met de gedeputeerde, ambtenaren en Provinciale Staten. Overwogen is de samenwerking te intensiveren en een gemeenschappelijk subsidieadres op te richten voor stroomlijning van de aanvragen bij de provincie. Als gevolg van de aangekondigde verlaging van de structurele provinciale budgetten bleek deze efficiencyverbetering

niet langer haalbaar en is een nieuwe situatie ontstaan. In 2008 zal de wijze van overleg en samenwerking opnieuw worden gezien. In 2007 zijn de M.A.-werkers van Solidair Friesland, PDC en Humanitas vier keer bij elkaar gekomen om activiteiten te bespreken en wie centraal aanspreekpunt is. Daarnaast is een strategie bepaald voor het subsidiebeleid van de provincie. Ook voor het werkeroverleg zal moeten worden gezien of en zo ja, op welke wijze dat gecontinueerd kan worden. Binnen *KIMAN-verband* heeft het besturenberaad drie keer vergaderd voor overleg en afstemming van de samenwerking tussen Solidair Friesland en KSD Drenthe/Solidair Groningen en Drenthe i.o. en met de KIM (Katholiek Instituut voor Maatschappelijke Activering) over de werkzaamheden in de Noordoostpolder. De *KIMAN-werkers*, van KSD/Solidair Groningen & Drenthe i.o., Solidair Friesland en de KIM, hebben periodiek overleg gehad over de invulling

en organisatie

Personeel

M.A.-werk

Giselle van Doorn (project De Achterban In de Voorhoede).
Susan ten Kate (project Jongeren en Maatschappelijke Activering)
Jan Bosman (tevens teamleider)

Secretariaat

Carla Baars

Bestuur Solidair Friesland

Ruud Lolkema, voorzitter
Dick de Boer, secretaris
Gé Kroes, penningmeester
Monie Brandsma
Nel van Burgsteden

Beleidsgroep KSMA

Wilma Altena, Sjaak Blok, Dré de Bruyn, Hennie Brouwer, Sible Huitema, Ruud Lolkema
Anna Teuben, Agatha Vreeling,
Bert van der Wal, Marijke van der Wal

Overige medewerkers:

Eindredactie Zeven Dagen (Nieuwsbrief Solidair Friesland): Tjebbe de Jong
Knipselarchief: Tom Garman
Financiële ondersteuning: Johan Brouwer
Secretariële ondersteuning Jongerenproject: Els Stellema

V.l.n.r. bovenste rij staand: Jan Bosman, Susan ten Kate, Giselle van Doorn, Lieke Benard.
Zittend: Elbrecht Claus en Carla Baars. Op de foto ontbreekt Maeike van der Meulen.

Coördinatoren Support Fryslân

Maeike van der Meulen, Elbrecht Claus
Lieke Benard

van de activiteiten van het noordelijke project "Maatschappelijke Activering aan de basis". Aan dat overleg is ook deelgenomen door de bisschoppelijk gedelegeerde voor diaconie. In het overleg is aandacht besteed aan de voorbereiding van de presentiebijeenkomst met de organisatie 'n Herberg, aan de voorbereiding van de eerste Sint Maarten-conferentie en aan de ontwikkeling van de presentatie en handreikingen voor gesprekken over diaconie en voor diaconale beleidsontwikkeling in of vanuit de parochies. Daarnaast zijn ervaringen met het activeren van parochies en andere katholieke organisaties uitgewisseld.

Communicatie

Structureel schrijft Solidair Friesland de *regionale media* aan voor zijn activiteiten. De Friese media hebben geregeld aandacht besteed aan deze activiteiten. De eigen *website* is het afgelopen jaar moderner geworden. Hij blijft nu ook up to date en genereert meer informatie via een zoekfunctie en de databank voor diaconale voorbeeldprojecten in Friesland. Meer beeldmateriaal en banners (sponsors) zijn toegevoegd. Solidair Friesland beschikt over een uitgebreid historisch knipselarchief over de activiteiten waar Solidair bij betrokken is geweest. Een vrijwilliger heeft in 2007 het complete knipselarchief gedigitaliseerd. Daarnaast beschikt Solidair over een uitgebreid knipselarchief, gerubriceerd op trefwoorden, die aansluiten bij de meest voorkomen maatschappelijke thema's en projecten waar Solidair en/of de groepen uit de achterban bij betrokken zijn. Ook dit archief wordt bijgewerkt en gedigitaliseerd door een vrijwilliger. Het is de bedoeling zowel het historisch als het thematisch knipselarchief via de website toegankelijk te maken. Solidair Friesland fungeert als *aanspreekpunt en 'doorgeefluik'* voor instanties/organisaties, die maatschappelijke activiteiten onder de aandacht van de katholieke geloofsgemeenschap en anderen willen brengen, die zijn aangesloten bij het netwerk van Solidair Friesland.

Het landelijke Maatschappelijk Activeringswerk organiseert halfjaarlijks *uitwisselings- en studiedagen* op locatie bij een van de provinciale M.A.-instellingen. De eerste dag in 2007 is door Solidair Friesland in Heerenveen georganiseerd. Circa 20 collega's uit alle provincies namen deel aan deze dag. Besproken werden methoden om mensen te activeren. Solidair Friesland verzorgde de presentatie van de nieuwe methode rond de zeven werken van barmhartigheid. De tweede dag vond plaats in Den Haag. Daar stond fondsenwerving centraal plus een onderzoek en mogelijkheden voor het maatschappelijk activeringswerk om daar bij aan te sluiten.

Vier 'beloftevolle' lijsttrekkers op een rijtje.

Overleg met de provincie Fryslân

Solidair Friesland heeft ook in 2007 veel tijd besteed aan overleg met de provincie. Aanleiding hiervoor was de uitnodiging van Gedeputeerde Staten om aan te geven hoe het M.A.-werk de toekomst ziet, en op welke wijze men de werkzaamheden zou kunnen optimaliseren. Helaas is van onze inbreng in debatten en van onze beleidsstukken niets terug te vinden in de voorstellen van de provincie. Het verkiezingsjaar 2007 gaf bovendien aanleiding tot het organiseren van een verkiezingsdebat, in samenwerking met onder meer de Friese Raad van Kerken. Daarin stond de vraag over de politieke waardering voor de sociale inzet van de kerken centraal. De lijsttrekkers deelden de mening dat ook kerkelijk vrijwilligerswerk van grote waarde is voor de samenleving. Hun beloftes gaven hoop op een verhoging van de vaste budget voor

Solidair Friesland. Deze verwachting maakte plaats voor schrik en ongeloof toen er in plaats daarvan in de zomer van 2007 een korting van 60% op dit budget werd aangekondigd. Het M.A.-werk was niet de enige werksort die zonder overleg van *steunfunctie* was gebombardeerd tot *maatschappelijke organisatie* en daardoor te maken kreeg met het gemis aan objectieve maatstaven voor deze nieuwe typering. We hebben het initiatief genomen om al deze zgn. maatschappelijke organisaties bijeen te roepen om een gezamenlijke actie c.q. reactie naar het College van GS voor te bereiden. Er is een gezamenlijke verklaring opgesteld. Bovendien heeft Bert Middel, voorzitter van de SOM (de landelijke M.A.-koepel) ingesproken bij de behandeling in de commissie Boarger en Mienskip. Helaas mocht ook dat niet baten. Op de laatste Statenvergadering, in december 2007, besloot de coalitie om de budgetten voor M.A.-werk nog verder te verlagen: naar 30%. In ons geval betekent dat een verlaging naar € 5.000,-. Maar we blijven de moed er in houden. Want de argumentatie achter deze maatregelen is, dat daarmee geld vrij komt voor het Sociale Investeringsfonds, waardoor de flexibiliteit van het werk wordt bevorderd. Bovendien hebben Provinciale Staten wél besloten dat goedlopende projecten opnieuw gehonoreerd kunnen worden. Uiteraard zullen we goedlopende én nieuwe projecten, zoals de Kleurrijke Jongerenontmoetingen en het maatjesproject voor ex-gedetineerden, indienen voor de eerste ronde van het Sociaal Investeringsfonds van 2008.

Colofon

'Zeven Dagen' is een uitgave van Solidair Friesland

Concept, teksten en coördinatie: Tjebbe de Jong -

Historische Producties, Leeuwarden

Redactie: Sjaak Blok, Jan Bosman, Tjebbe de Jong

Vormgeving: Seinen & Van Leeuwen, Leeuwarden

Fotografie: Solidair Friesland

Drukwerk: Telenga, Franeker